

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piațamare
Nr. 80, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. s. s. s.
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 22.

Brașov, Mercuri, 29 Ianuarie (10 Februarie)

1892.

Brașov, 28 Ianuarie v.

Cu mare alaiu a fost primită alaltăeri ministru-președinte unguresc în Timișoara. După atâtea desamăgiri și neplăceri, ce d-lu Szapary le-a avut în decursul campaniei electorale, partisanii săi, ca bunii mameluți ce sunt, și-au dat totă silința de a-i face o primire cât mai lărmuitoare în Timișoara, ca să se potă telegrafia în toate părțile, că însușirea ce a produs-o prezența lui în sinul poporațiunii, nu se potă descrie.

A fost de lipsă tãmbãlãul dela Timișoara și pentru aceea, ca să nu se dică, că ministru-președinte a rămas mai pejos decât contele Apponyi.

Contele Szapary nu s'a dus la Timișoara numai pentru a-și lua în primire mandatul de deputat, cu care l'au onorat alegătorii acestui oraș. Scopul lui principal a fost de a face o enunțaiune în ajunul întrunirii noului parlament.

Era de prevădută, că cel dintău lucru, ce-l va susține Szapary, va fi, că majoritatea cea mare a poporațiunii merge cu guvernul și că de aceea dintre 413 cercuri electorale 243 au votat pentru ca partida liberală să conducă afacerile și destinele statului ungar.

În privința acăsta se ne permită a ne exprima îndoielile noastre cele mai temeinice.

Este deja dovedit, chiar prin rezultatul alegerilor din urmă, că majoritatea poporațiunii maghiare nu consente cu guvernul. Și ore mai este de lipsă a se dovedi, că poporațiunea nemaghiară din Transilvania și Ungaria nu potă consenți cu el și cu politica lui? Esecțiune ar face ađi numai Sașii ardeleni, cari s'au alăturat la partida d-lui Szapary,

dér acăsta alianță este și rămâne cea mai nefirică, și de aceea nici nu potă fi sinceră și durabilă.

De geaba se provocă dér contele Szapary la votul celor 243 de cercuri electorale, căci scie or și cine, că acăstă vot, în cea mai mare parte, cum dize contele Bissingen, a fost dobândit prin violență și abuzuri.

Din enunțaiunile ministrului-președinte pe noi ne interesază însă cu deosebire cea privitoare la naționalități.

Luând în apărare politica guvernului față cu naționalitățile nemaghiare, despre care a dăsu Apponyi, că este rea și greșită, contele Szapary a declarat, că din contră guvernul și partida lui au urmărit până acuma cea mai bună politică cu privire la naționalități, ceea ce ar dovedi-o și lățirea limbii maghiare, care s'ar fi dobândit fără de a întrebuița nici un mijloc de silă său forță.

Să ne permită d-lu ministru-președinte a-i spune clar și lămurit, că vorbește palavre seu cum s'ar dice pe la noi secături, ceea ce cu alte cuvinte însemneză, că spune neadeveru.

Este prea mult, când un ministru-președinte cuteză a afirma, că nu s'a impus cu sila limba maghiară. Dér ore ce fac legile de maghiarisare dela 1879, 1883 și 1890 alta, decât a impune limba maghiară Românilor? Slavilor și Germanilor? Ori dora potă dovedi d-lu Szapary că aceste legi au fost aduse cu consențământul poporelor nemaghiare?

Dér se vedem, ce dize mai departe ministrul-președinte, că ruia i-se impută, că vré să se împace cu naționalitățile.

Dice că instituțiunile țării sunt așa de liberale față cu naționalitățile cum nu se mai pomenescă nicăiri.

Frasă gólă învechită și ruginită! Și de ar fi așa, ce folos că sunt legi și nimeni nu le respecteză și nu le esecută?

Acum vine însă tromful.

Szapary încheie acăsta parte a enunțaiunii sale, declarând, că cea mai bună cale pentru asimilarea naționalităților este decât se vor lua măsuri, ca cetățenii de naționalitate diferită să se sēmță bine sub scutul instituțiunilor unguresc.

Mărturisesc dér pe față ministru-președinte, că asimilarea naționalităților este scopul final al politicii guvernului unguresc. El și indică mijlocul, care crede că va face posibilă a jungerea lui: administrați și justiți bună, efină și dreptă. Cu ajutorul acestora, dize, se va rezolva cestiunea naționalităților fără de a recurge la forță.

Pote fi absurditate mai mare, decât a crede că este posibil a avé o administrați și o justiți bună și dreptă, când puterea executivă și legiuitoare în stat nu urmăresc alta decât a perpetua desconsiderarea intereselor de viață și nedreptățirea politică-națională a majorității poporațiunii statului?

Cum se va puté simți vredată bine Românul, Slovacul, Sêrbul pe câtă vreme el va fi sclavul, ilotul sistemului de guvernare unguresc?

Mare dreptate au dér cei ce susțin, că contele Szapary și partida sa nu urmăresc o politică onestă și leală; că umblă să înșele lumea și mai departe, ca se credă, că puterea lor este clădită pe dreptate, când — vorba contelui Bissingen — ea se întemeiază numai pe volnică și abuzuri.

CRONICA POLITICĂ.

— 28 Ian. (9 Febr.)

În săptămâna trecută a dat stânga germană un banchet la Viena, în onorea conducătorului ei Dr. Plener, din incidentul declarațiunii sale, că va rămâne în parlament. La acăstă banchet a toastat Dr. Kopp în sănătatea D lui Plener glorificând meritele acestuia pentru Austria și pentru partida liberală germană. Dr. Plener mulțami, și apoi descrie poziția unui bărbat politic conducător, care sub împrejurările actuale nu potă fi pe deplin mulțamit. Dr. Plener dize mai departe, că se simte fericit, că cel mai bun amic al său Dr. Schmeykal a luat parte la acăstă banchet, cu care totdeauna a trăit în cea mai mare armonie. Apoi încheie ridicând paharul în sănătatea partidei sale. După aceea luă cuvântul Dr. Suess, care felicită pe Plener și laudă pe Dr. Schmeykal, pe harnicul conducător al germanismului în Austria. Dr. Schmeykal mulțamind accentuă solidaritatea tuturor Germanilor din Austria. Apoi se mai ținură toast pentru ministrul Khuenburg, care face parte din stânga germană și pentru celălalt șef al acestei partide, br. Clumecky.

Diarul „Politik“ vorbind despre rănirea lui Stambulov, dize că acăsta a fost cu mult mai serioasă, de cum o împărtășesc foile oficiose ale guvernului bulgar. Foile rusesci spun, că medicii au decis, ca să amputeze piciorul lui Stambulov, dér tot-odată nu tainură, că operațiunea acăsta e împreunată cu mari pericole. Stambulov și partisanii săi au fost contra unei operațiuni. Se vorbește și despre o eventuală criză ministerială și anume circula următorea combinațiune: generalul Nicolaiev, ministru de războiu, Radoslavov, ministru de interne, și ministru-președinte; Tonceev, justiți; Nacevic, finanțe; Ivancev, culte și instrucțiune și Grecov, la afacerile străine. Se așteptă o proclamațiune a prințului Coburg cătră popor. În frun-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

2)

Inchisorile mele.

De Silvio Pellico.

IV.

Mai târziu am și perseverat în acăstă hotărîre; dér deja în prima noapte a închisorii mele incepuu să mă clatinu. Cătră ziua durerile mi-s'au liniștit și incepuu să fantasez. Mă gândiam érași la părinți și la alți iubiti ai mei și mai multă nu mă îndoiam, că ei nu voră avé putere sufletescă, ér aducerea aminte de curagiul, ce-lu esperiasem mai înainte la ei, m'a mângaiat.

De ce era atât de mare turburarea mea când, mai înainte, mi-o inchipuiam pe a lor, și de ce mă incredă acum așa de mult în mărima curagiului lor sufletesc? Este dora acăsta norocită schimbare o minune?...

La miezul nopții veniră doi secondino (așa se numesc păzitorii subordinați inspectorului) să mă cerceteze și m'au aflat în cea mai rea dispoziți sufletescă. În dorii zilei au venit érași, însă m'au aflat mai veseli; am putut să glumesc cu ei din inimă.

— „Ađi noapte, domnule, aveai o adevărată față de basilisc“, dize Tirola, „acum însă ești cu totul altfel. Mă bucur de acăsta schimbare. Ea însemneză, că D-ta — pardon de expresia — nu ești un om de nimic; pentru-că mișei (am îmbetrănit în acăsta meserie și deci vorbele mele au greutate) și a doua đi după deținerea lor sunt tot așa de turbați, ca și în cea dintău. Fumezi d-ta?“

— „Nu m'am obișnuit, dér totuși nu voesc să ți refuză bunăvoința. Ce privește observația d-tale, mă rog de iertare, însă ea nu este atât de înțeleptă, cum ți-se pare. Decă eu n'am în asta dimineță față de basilisc, nu e totuși posibil, că acăsta schimbare să fiă mărturia nesocotinței mele; a nesocotinței, că ușor mă aruncă în brațele inchipuirilor, ușor credă, că dora voi fi liber câtă mai curând.“

— „Mă îndoesc domnule, că d-ta ai fi deținut din alte cauze; dér ađi e imposibil a crede, că procesele pentru delict în contra statului se vor poté isprăvi atât de grabnic. Și dora nu ești d-ta atât de timpit, încât să ți inchipuesc așa ceva? Mă rog: mai poftescă tutun?“

— „Dă-mi dera de un fum. Cum poți însă d-ta să păstrezi o față atât de veselă, când pururea petreci între nenoroci?“

— „D-ta vei crede, potă, că acăsta este, pentru-că eu ași fi împietrit și indiferent față cu durerile altora? Te încredințez, că prea de multe ori sunt forțe mișcat, când vedă pe cineva plângend. Cu astfel de ocazii mă prefac numai, că sunt vesel, ca bieții prizonieri încă să zimbescă.“

— „Bunule om, am un gând că nici-odată: potă fi așa-dera cineva păzitor de temniță și tot-odată și om de bine.“

— „Domnul meu, ocupația nu e hotărîtore. Dincolo de acea boltitură, dincolo de acea mică curte, este o altă curte mică și alte închisori, toate pe sema femeilor. Femei rele, nu potă să dize altfel. Ei, dér sunt între ele și de acelea, cari la inimă sunt adevărați ânger. Și decă d-ta ai fi secondino?“

— „Eu?“... (apoi am risu.)

Risul meu l'a adus în perplexitate pe Tirola și n'a mai continuat. Dora a gândit în sine, că de ași fi secondino, abia decă n'ași fi avut necaz, îndră-

gind pe una său alta dintre aceste nenorocite femei.

M'a întrebat, ce voesc să dejuenez? Apoi a eșit și peste câteva minute mi-a adus cafea.

Am privit aspru în ochii lui o'unt suris rătăcios, care vrea să dică: „Nu mi-ai duce o mică epistolă altui nenorocit, amicului Piero?“ El înocă imi răspunse o'unt suris, care vrea să însemneze: „Nu, domnule; și decă te-ai adresa cătră altă camarad al meu, care ți-ar dice „da“, atunci grijesce, căci te va vinde.“

Nu-să destul de sigur decă el m'a priceput, nici de aceea, decă eu ore l'am înțeles pe el. Sciu totuși, că și de dece ori am voit să i cer puțină hărtie, dér n'am cotezat, fiindcă era în ochii lui ceva, ce se părea, că mă avertisează, să nu mă incredă în nime și cu atât mai puțin în el, decât în alții.

V.

Decă față lui Tirola n'ar fi avut, afară de expresiunea bunățaii, o privire viclenă, decă ar fi avut trăsuri mai noabile, potă că ași fi cedat ispitei și l'aș rugat să-mi fiă intermediar. Potă o epistolă sosită la timp amicului meu

tea partizanilor lui Stambulov, în cursul bătăliei acestuia, s'au pus primarul din Sofia Petkov, guvernatorul Luca-nov, și vice-președintele sobraniei An-donov.—Tote secțiunile ligei „Bulgaria pentru sine“ au primit ordin de mobilizare. Intrăga gendarmeria, atât cea pedestră, cât și cea călărească a fost împărțită în cinci detașamente și dislocată în cinci cercuri polițienesci ale orașului. Starea lucrurilor este peste tot foarte încordată.

Noua lege școlară în Germania.

E știut, că în Germania a produs o însemnată mișcare aducerea în discuție parlamentară a noiei legi școlare. În urma discuțiilor violente dintre Virhov și cancelarul Caprivi, s'a provocat un fel de criză parlamentară în Prusia, care nici pe departe nu s'a rezolvat așa de grabă după cum se credea la început.

Scim și aceea, că între cancelarul Caprivi și naționalii-liberali s'a făcut o ruptură definitivă. În urma acesta s'a recurs la mijlocele cele mai influente, numai ca să se pōtă face o reconciliare. A dimisionat presidentul hanoveran Bennigsen, unul dintre corifeii național-liberalilor, ba chiar și ministrul Miquel și-a dat dimisia. Dimisiunile acestea au fost provocate de atitudinea cancelarului Caprivi. Ele încă nu sunt rezolvate pe deplin.

Diarul oficios „Nord. Allg. Ztg.“ constată într'unul din numerii săi mai din urmă, că în desbaterea asupra legii școlare, nimeni n'a cerut școlă fără de religioasă și nimeni n'a ridicat vre-o obiecțiune măcar în contra învățământului religioasă în școle.

Limbajul acesta, se vede, e cât se pōte mai conciliant, ba e surprinzător chiar, decât vomă ave în vedere și aceea, că „Nord. Allg. Ztg.“ ia cu plăcere act despre ideile laudabile, ce s'au manifestat în colonele diarului liberal-național „Freisinnige Ztg.“ în contra certurilor religioase; apoi se întorce în potrive agitației anticatolice a unor naționali-liberali și-și exprimă părerea, că va fi vorba să se dea confesiunii numai o astfel de influență asupra instrucțiunii, prin care să se evite certurile religioase.

Organele național-liberalilor prezintă criza ca una, ce s'ar pută înlătura, decât se va modifica proiectul de lege școlară în sens mai puțin clerical. „Freisinnige Ztg.“ continuă a îndemna mereu pe naționali-liberali de a se păzi de compromise slabe, dīcend, că în acestă cas s'ar face o ruptură și cei mai influenți liberali-naționali n'ar mai pută

urma și sprijini pe cei cu compromisele de felul acesta.

Intr'acestea, după cum i se telegrafiază lui „Pester Lloyd“, de câteva zile se țin mereu conferențe între șefii de partide; conferențele au de obiect proiectele școlare. Până acum, se dice, că guvernul s'a arătat dispus a face național-liberalilor unele concesii. A-nume, țermurirea libertății instrucțiunii private și înlăturarea acelei dispoziții din proiect, care voia să oblige și pe fii liberi-cugetătorilor a lua parte la instrucția religioasă. Cu tote acestea însă guvernul n'a renunțat la cele mai importante dispoziții ale proiectului, adică: la supunerea învățătorilor sub dreptul de veto al preoțimei și sub controlul ei. În aceste condiții împăcarea s'ar pără a fi imposibilă.

Că situațiunea nu s'a îmbunătățit o vestese și organul d-lui Bennigsen „Hanowerische Courier“, care dice, că criza deocamdată o numai amână, der ea va continua în curend.

Agitațiunea în țără în contra proiectului a luat mari dimensiuni. Nenumerate proteste s'a trimis Landtagului prusian; până acuma numai un singur cerut a trimis e adresă de aderare.

Nu scim cum se vor desvolta lucrurile cu acestă proiect școlar în Germania. Am dori ca el să fi primit, pentru-că proiectul involvă în sine o radicală schimbare în sistemul de învățământ, dându-se acesta în mâna confesiunilor, er nu a statului.

SCIRILE ȚILEI.

— 28 Ian. (9 Febr.)

Spiritul religios în armată. Diarul „Vaterland“ din Viena anunță, că toți comandantii de trupe din armata austro-ungară au dat ordin, ca să cultive pe o scară mai întinsă spiritul religios la corpul ofițeresc și la soldați.

Deputați — magnați. Intre 413 deputați aleși 65 sunt conți și baroni, nesocietud pe cei semi-magnați, cari deși nu și pun înaintea numelui chichița „gr.“ ori „br.“ der se țin totă atât de magnați ori aristocrați, ca și ceilalți. — Deputații jidovi sunt aleși 9. În urma acesta totă la alți douăzeci de magnați maghiari se vine câte-un deputat-magnat și totă la 34,000 suflete obștesci un deputat; er dintre cei 9 deputați jidovi câte unul se vine la 100,000 Jidovi. Va să dīcă Jidovii sunt mai bine reprezentați în dietă, decât ori care altă naționalitate, mai bine chiar și decât Maghiarii. — Serman țără!

Din Huedin se scrie, că starea de asediu continuă. Militia și gendarmeria necontentă păzesc, ca ordinea și liniștea publică să nu fi turburată din nou. Scim, că diua de alegere e fixată pe 17 Februarie. Candidatul guvernului, Sombory, umblă în ruptul capului să câștige pe alegători, ca să pōtă fi ales. E de temut, că la alegerea din 17 Februarie se vor repeta din nou scenele turbulente din 28 Ianuarie.

Duel pentru deputăție. Vicespanul comitatului Timiș Achil Deschan, a declarat duelul contelui Eugeniu Lazar pentru-că cel din urmă rămânend în minoritate în cercul Rittberg a dat o declarație în „Pesti Naplo“ în care atacă vehement pe Deschan. Duelul s'a întâmplat zilele trecute, schimbându-se câte două glonțe la o depărtare de 25 pași, der nu s'au nimerit nici unul. Părțile litigante nu s'au împăcat.

Emigrările din com. Zemlin. „Egyetértés“ publică o statistică a emigrărilor din comitatul Zemlin, cari se sporesc în mod îngrijitor. Causa se dice, că este nimicirea totală a viilor prin filoxeră. Din 1879 până în August 1891 au emigrat din cercul Varanno 5887; din cercul Homonna 4527; din cercul N. Mihályi 3937; din cercul Gálszus 4335; din cercul Stropka 1940; din cercul Sátorajka Ujhely 1173; din cercul Sinna 1255; din cercul Tokaj 355; din Bodroköz 379; din cercul Szerencs 152. Dintre acestia puțin s'au întors înderă așa, că se pōte dice, ca sigur, că 6% din populațiunea comitatului Zemlin a rămas în America.

La duelul Fejervary-Ugron. „Budapesti Hirlap“ anunță, că tribunalul din Pesta, în urma unei arătări, a fost constrins să pōrnască cercetare în contra br. Geza Fejervary și Gabriel Ugron, din cauza duelului acestora. Tribunalul va cere dela dietă suspendarea imunității duelanților și pertractare finală.

La congresul căilor ferate, ce se va țin la Pesta, România va fi reprezentată de d-nii ingineri Mănescu și Marin. În acestă congres se va discuta tariful pe zone internațional cu o reducere de 48 la sută și cauzele accidentelor nenorocose pe căile ferate.

Serata, ce avea să o aranjeze muzica orășenească în 14 Februarie n. c. se amână, deoarece sala dela Redoute va fi ocupată în diua acesta de alegătorii comitatului Brașov. În zilele viitoare se va anunța, când va fi această serată.

Micșorarea feriilor universitare în Prusia. Diarul „Reichs-anzeiger“ publică un circular, care țermuresce feriile universitare. Semestrul de vară se va începe a patra di de Pasoi și se va termina la finea lui Iulie, er semestrul de iernă va dura dela 10 Octomvre și până la finea lui Februarie. Feriile dela Rusale și dela Crăciun să nu trecă peste 7, resp. peste 16 zile.

Losurile de Praga. Câștigul principal este de 10,000 fl. Tragerea lotăriei se va face Vineri în 12 Februarie.

Mare incendiu în Roma. Se telegrafiază din Roma, că în fabrica de zaharicale din Pantanello a izbucnit zilele trecute un foc, care în scurtă timp a luat dimensiune înspăimântătoare. Regele, care tocmai petrecea la ambasada germană, a grăbit și el la fața locului. Focul a pricinuit pagube mari.

Bătăi, abuzuri și corupțiuni la alegeri.

Din Sălagiu, Ian 1892.

În 2 Februarie s'a întâmplat alegerea de deputat și în cercul electoral al Tășnadului (Sălagiu), unde și-a probat norocul fostul deputat Szadowsky, care luând semă că Românii sunt cu sufletul cu trupul pentru pasivitate, și-a luat catrafusele și s'a dus. Și-a mai cercat norocul și guvernamentalul Swarcz Gustav, profesor universitar din Pesta, care în urma unei despoieri și seduceri, vedându-se abandonat de toți corifeii guvernului, s'a retras și așa singurul candidat „național“, Heley Janos, om simplu în sensul strins al cuvântului, de vre-o 50—80 de alegători, spesându suma rotundă de 22 mii fl., s'a aclamat de deputat al acestui cerc. Românii peste tot au fost pasivi.

Se dice, că în presera alegerii, Dr. Falk Miksa și Tisza Pista, cari erau pe atunci în Tășnad, ar fi avut de gând a-și proba norocul aci, însă căpătând informații, că cu Românii nu pot face treburi, au renunțat dela plan.

Acestă alegere de loc nu ar fi fost interesantă, decumva Ungurii (alföldeni) din comuna cândva curată românească Pațalușa nu ar fi eternisat'o. Acesti locuitori asiatici, cortesiad unii pentru candidatul jidan Dr. Swarvz, er alții pentru „naționalul“ Heley, pe un fruntaș al lor l'au trimis în ceea lume, apoi au spart capetele la câțiva, au crepat cu „focșul“ mâna la o femeie, comițend multe abuzuri și scandaluri în casa și ocolul cărciumarului, târbăcind și cutrierand stradele satului până în dor de di, când spre mai marea lor

i-ar fi dat putere, ca să-și rectifice unele greșeli și prin acesta pōte s'ar pută mântui, nu pe sine, căci el se pronunțase deja, ci pe alții său doră chiar pe mine. Paciență! Astfel trebuia să se întempe.

Am fost chemat pentru continuarea investigației, ce a ținut întregă acea di și încă câteva următoare; numai mâncarea o intrerupea.

Până ce nu s'a încheiat procesul, zilele sburau, nu altfel, cugetarea mea era atât de preocupată cu răspunsurile, ce-aveam să dau diferitelor întrebări și cu aceea, că sub durata mâncării și sera imi dam mereu silința să mă gândesc despre tote, ce mă vor întreba, la cele ce am răspuns deja și la lucrurile despre cari probabil, că vor scirici dela mine.

La finea primei săptămâni m'a ajuns o mare neplăcere. Bietul Piero, care doria totă așa de mult, ca și mine, să comunicăm în ceva chip, mi-a trimis o epistolă, întrebunând drept curier nu pe vre-un secundino, ci pe un nenorocit prizonier, care făcea unele servicii în odaia mea. Era între 60—70 ani și nu sciu la câte luni de închisore era judecat.

Mi-am împuns degetul c'o bumboacă, ce-o aveam la mine, și cu sângele esit i-am scris un răspuns de câteva rânduri și l'am dat intermediatorului nostru. Din nenorocire el a fost zăpăsit, l'au căutat cu de-amăruntul, i-au luat epistola și decât nu greșesc, i-au măsurat câteva bâte. Am audiat vâietările lui, ce plăceau nespuse de mult nenorocitorilor bătrâni — și de-atunci nu l'am mai vedut.

Chiamat fiind în afacerea procesului meu, m'am infuriat când mi-au arătat epistola scrisă cu sânge, care însă, mulțamit cerului, nu cuprindea lucruri, ce mi-ar fi putut strica și n'avea decât coloritul unei simple salutări. M'au întreat, cu ce mi-am slobodit sânge; mi-au luat bumboaca și au ris de nesucesul meu. Oh, eu n'am ris! Înaintea ochilor mei plutea mereu chipul bătrânului curier. Bucuros ași fi suferit ori ce pedepsă numai să fi știut că l'auiertat. Și când mi-au venit minte vaelele, ce doră erau tocmai ale lui, mi-se părea, că-mi sucesu inima.

Inzadar am sciricit dela pázitorii închisorii și dela secundini, că ce s'a ales de el. Cu toții mișcau din capete, și

cend: „Scumpă a plătit'o elu acesta; nici-odată nu va mai comite așa ceva, căci acum pōte odihni mai bine“.

Ore voiau ei să dīcă, că închisorea nenorocitului au asprit'o, seu doră vorbia așa pentru-că sub durata bătăilor, ori în urma acestora, și-a dat sufletul?

Intr'o di mi-s'a părut că-l vedu dincolo de mica curte, sub coridor, c'un mare lemu pe umeri. Inima mi-se bătea, ca și când ași fi vedut pe frate-meu.

VI.

Când nu mă mai chinură cu investigații și nu mai aveam cu ce să-mi petrec zilele, începui să simțesc amar greutatea singurătății mele. Mi-au permis, ce-i drept, să am la mine Biblia și pe Dante; pázitorul închisorii încă mi-a pus la dispoziție biblioteca lui, ce consta din nesce romane rele, între cari cele de felul lui Scudary și Piazzzi; spiritul meu însă era cu mult mai agitat, decât să fi dispus a se ocupa cu ori ce fel de lectură. În fiă-care di învățam de rost câte-un Cântu din Dante. Pe lângă tote opintirile mele, esercițiul acesta era atât de mecanic; încât în decursul recitărilor mai mult

mă gândeam la sōrtea mea, decât la versuri. Totă astfel o pățiam, când cetiam altceva, excepțiune făcend unele locuri din bibliă. Acestă carte dumnezească o iubiam foarte mult și atunci, când afectam necredință; er de rândul acesta o studiam cu mai mult respect ca odinioară. Der cu totă bunăvoința mea, totuși în decursul cetirei mă gândeam la alte lucruri și nu pricepeam, ce oitesc. Incet cu incetul însă am devenit capabil de a pētrunde totă mai adenc și de-a gusta totă mai viu plăcerile, ce-mi oferia lectura, acestei cărți.

O astfel de lectură în genere dīs, nu m'a făcut accesibil de-a simula sfințenie, adică acea blândea rău înfălească, care îl face pe om slab și fanatic. M'a învățat însă cu atât mai virtuos: iubirea de Dumnezeu și de omen, m'a învățat să doresc cât se pōte mai fierbinte domnia dreptății, să urdesc totă așa de tare nedreptatea, iertand însă celor nedrepti. Creștinismul în loc de-a nimici în mine ceea ce a mijlocit filosofia în sens bun, a întărit și a consolidat acest rezultat prin motive mai înalte și mai influente.

(Va urma.)

mirare s'au vădită de-odată fără candidați și așa au trebuit să rămână pe acasă cu o grămadă de datorii la cârciumariu. Românii și aci au fost pasivi.

Ună alegător.

Reghină, 3 Febr. n. 1892

În comitatul nostru alegerile de deputați s'au săvârșit în 28 Ianuarie și deosece în cercul Reghinului au pășit 2 candidați guvernamentali, er unul așa numit „național“, miliția încă a fost comandată, ceea ce la noi nu se mai întâmplase. Ocorupțiunile și intimidările au fost la noi ne mai pomenite, și așa nu i mirare, că și între Români s'au aflat unii slabi de ânger și interesați, pe cari curentul morbos i-a atras cu sine, votându fă-care unde i-a fost interesul, și unde a fost mai bine menagiat și plătit ori ademenit cu promisiuni, cari apoi nu se vor împlini în veci. Omenii nostri nu vor să înțelegă odată, că dâșii sunt întrebunțați ca uneltă numai până când domnișii își ajung scopul, er după aceea sunt desprețuiți și batjocuriți. Multă creștere politică le trebuie încă multora și dintre cârturarii nostri, cu cari în timpul de față avem de a purta o adevărată luptă. M'a indignat cu deosebire, când am aflat, că chiar și avizuri dela comitetului central din Sibiu au ajuns în mâna unor corteși străini de prin Mesterhaza. Dureros, când ai de-a face cauză națională cu astfel de cârturari, cari — ala Șerbanu — nu au simț mai nobil de cât a blama cauza națională. O, de ar peri odată totă neghina din holda națională!

Destul, că la noi a participat la alegere și încă ca bărbat de încredere al candidatului „național“ maghiar, avocatul Dr. Cirilă Vulcanu, un fenomen dureros acesta, care i caracterizează debilitatea convicțiunii românesce ca a unuia eșit din biata opinie, desprețuită chiar de cei ce unii înșiși au purtat'o. Dintre preoți apoi a participat la alegere singur Alexandru Niulescu din Mesterhaza și Cirilă Fălea din Filea, — lucru firesc, că ambii numai din interese personale, de cari nise indiviși ca ei nu sciu a se desbrăca și a se mulțumi cu poporul, din a căruia sudore trăiesc și și fac avere. Afară de aceștia apoi a participat poporul nostru din comunele acelor doi preoți, apoi poporul din Toplița și din alte comune, corupți prin beaturi și parale. În șirul acestora amintesc și pe proprietarul Lado din Rotosaia, care trăese muncind la Români. Onore tuturor celorlalți cârturari, cari nu s'au abătut dela hotăriri conferenței noastre. Asemenea în cercul Gernisigă nu au participat cârturari, afară de cei din oficiu și de un preot neconșiu de sine, Simonu.

În fine amintesc, că der d-lu I. Duma recunoșce a fi fost în sală la 12 Ianuarie n. c. și apoi nu e mirare, decât am presupus, că și dâșul a participat; ne îndestulesce însă declarațiunea dâșului și ne vom bucura, decât amăsurat promisiunii, vom întâmpina în persona d sale un adevărat Român, care să conlucre la luminarea mult ceratului nostru popor! Sentinela.

Statistica alegerilor.

Alegerile dietale pentru ciclul dela 1892—1897 prezintă următoarele proporțiuni numerice. Sunt aleși deputați:

guvernamentali	242
„naționali“ (apponyisti)	63
independenți	83
ugroniști	16
fără partidă	5
balotagie	3
alegere nouă	1
totalu	413

Partidele s'au alcătuit astfel:

Partida guvernamentală și-a conservat din vechile cercuri 190

A câștigat: dela partida „națională“ 10

independenți	18
ugroniști	4
afară de partide	20
totalu	242
Din vechile cercuri a pierdut	56
Partida națională (apponyistă) și-a conservat	37

A câștigat:	
dela partida guvernamentală	20
independenți	3
ugroniști	1
afară de partide	2
totalu	63

Partida independentă a pierdut din vechile cercuri 14

A câștigat:	
din vechile cercuri	48
dela guvernamentali	28
„naționali“	2
ugroniști	4
afară de partide	1
totalu	83

Partida ugronistă și-a conservat din vechile cercuri 7

A câștigat:	
dela guvernamentali	5
„naționali“	3
independenți	1
totalu	16

Din vechile cercuri a pierdut 10
Cei afară de partide și-au conservat din vechile cercuri 2

Au câștigat:	
dela guvernamentali	1
„naționali“	1
ugroniști	1
totalu	5

Din vechile cercuri au pierdut 23
Partida guvernamentală dect a pierdut în favorul celei naționale... 20 cercuri, în a celei independente 28; în a ugronistilor 5 și în favorul celor afară de partide 1 cerou.

Partida națională a pierdut în favorul celei guvernamentale 10 cercuri; în a celei independente 2; în a ugronistilor 3; și în favorul celor afară de partide 1 cerou.

Partida independentă a pierdut în favorul celei guvernamentale 18 cercuri; în a celei naționale 3 și în favorul partidei ugroniste 1 cerou.

Ugronistii au pierdut în favorul guvernamentaliilor 4 cercuri; în alu naționalilor 1 și în favorul celor afară de partide 1 cerou.

Ca să vedem cât a câștigat și cât a pierdut fă-care partidă în favorul său defavorul alteia lăsam să urmeze următoarea mică tabelă.

Câștigul curat al part. guvernamentale față cu partida națională	0
„ „ „ independentă	0
„ „ „ ugronistă	0
„ „ „ cei fără partidă	19

Câștigul curat al partidei naționale față cu partida guvernamentală	10
„ „ „ independentă	1
„ „ „ ugronistă	0
„ „ „ cei fără partidă	1

Câștigul curat al partidei independente față cu partida guvernamentală	10
„ „ „ națională	0
„ „ „ ugronistă	3
„ „ „ cei fără partidă	1

Câștigul curat al partidei ugroniste față cu partida guvernamentală	1
„ „ „ națională	2
„ „ „ independentă	0
„ „ „ cei fără partidă	0

Pierderea curată a part. guvernamentale în favorul partidei naționale	10
„ „ „ independente	10
„ „ „ ugroniste	1
„ „ „ celor fără partidă	0

Pierderea curată a partidei naționale în favorul partidei guvernamentale	0
„ „ „ independente	0
„ „ „ ugroniste	2
„ „ „ celor fără partidă	1

Pierderea curată a partidei independente în favorul partidei guvernamentale	0
„ „ „ naționale	1

„ „ „ ugroniste	0
„ „ „ celor fără partide	0
Pierderea curată a celor fără partidă în favorul partidei guvern.	19
„ „ „ naționale	1
„ „ „ independente	1
„ „ „ ugroniste	0

De-aci se pte convinge ori și cine, cum stă guvernul și cum stau partidele opoziționale.

Correspondență a „Gaz. Trans.“

Turda, 6 Februarie 1892.

Stim. D-le Redactor! În Nr. 17 din a. c. alu prețuitei „Gazete“ a apărut o corespondență „din cercul Turzii“, care se ocupă cu alegerea de deputat dietal din Turda și în care între altele se face vorbă și despre persona mea, Corespondentul X. adecă dice, că i se pare, că și pe mine m'ar fi dusu corteșii la urnă.

Trebuie că respectivul X. seu n'a fost în ziua alegerii pe strade, printre publicu, ca să vedă ce se întâmplă și astfel a scrisu numai din auzite, seu apoi, ceea ce e mai rău, denatură cu intențiune starea adevărată a lucrurilor.

În specialu afirmarea, că eu aș fi votat la alegerea din 28 Ianuarie a. c. este de totu falsă și neadeverată. Ea ar fi fost în contradicere cu purtarea mea de mai înainte, de când sunt preot și de când niciodată la nic o alegere nu mi-am dat votul pentru nimenea.

Ținuta mea politică a fost totu deuna românescă, ca a unui sincer aderent alu partidului național și nu cred, că corespondentul X. seu altcineva va pute arăta un singur pas din viața mea, care se nu fi fost făcut între marginile stabilite ale partidei naționale române.

Atât pentru trecut. Incât pentru alegerii din a. c., eu am purcesu totu asemenea. E adevărat, că în ziua de alegere după amedei, am fostu la localul de alegere,* ca să vedu, care dintre poporeni mei vor fi duși la votare, ca să i cunosc, departe a fostu însă dela mine și intențiunea, ca să votez pentru careva din candidați.

Despre aceea, că eu nu am votat, se pte convinge ori și cine din protocolul de alegere, unde între votanți de siguru numele meu înzadar ilu va căuta. Despre acesta se vede, că nic corespondentul X. nu a fostu sigur, căci pasagiul, unde e vorba despre mine, ilu introduce cu elasticul cuvântu „mi-se pare“, că și pe popa Bologna etc.

Corespondentul X. ar fi trebuit să scie, că numai pe baza „mi-se pare“, fără de alt argumentu sigur, a atrage onorea cuiva prin tină, este un lucru de nimica, un lucru de rușine pentru celu ce l'a făcutu. Eu, care nu voi să o facu acesta, viu a declara din nou, că cele susținute despre mine în amintita corespondență, sunt false și neadeverate.

Vasiliu Bologna,

preot gr.-or. în Turda.

Reforma monetară în Austro-Ungaria.

Cetim în „Curierul Financiaru“: Guvernele Ungariei și Austriei par în fine hotărâte a întreprinde marea reformă. În acestu scopu directoarele creditului Ansthalt din Viena a fostu trimis la Paris și Londra pentru a examina perspectiva unui împrumut necesar pentru transformarea valutei. Dela rezultatul acestei călătorii depinde decât operațiunea se va face înainte seu în urma veie viitoare.

Ministrii de finance: austriac și un-

* Din împrejurarea acesta se pte conchide cu hotărâre, că corespondentul a fost sedus. D-lu Bologna pte fi prin urmare liniștit, căci nu din rea voință s'au scris cele susținute, în modu deaitmintrele numai problematic, despre d-sa. Lămuririle date sunt însă binevenite și de aceea cu plăcere le-am datu locu. — Red.

gar, voru continua a cumpăra aur și trate în aur cu pristosul. O sumă de 20 milioane livre sterlinge e necesară, și pentru a nu se îngreuna piețele străine prin absorbirea unei sume atât de mari, statele citate s'ar mulțami d'a obțin o sumă îndestulătoare, pentru ca monetăriile din Viena și Kremnitz să pte începe lucrarea. Restul împrumutului se va plăti prin trate în aur reînobile și până în momentul când va fi trebuință de metal, ceea ce nu va fi probabil înainte de 2 seu 3 ani.

Până acum nu e nic un proiect să se vendă argintul pe comptul Austriei. Regularea valutei se va face pe baza a 1 fl. contra 2 franci. Se voru retrace din circulația cele 360 milioane de bilete ale statului. Reforma monetară va fi nrmată de conversiunea în curându a mai tuturor împrumuturilor celor două țeri, împrumuturi cari sunt acum plătibile în argint seu în hârtie.

Se va face asemenea o conversiune a obligațiunilor de cai ferate austro-ungare și a împrumuturilor municipale, și îndată ce circulațiunea monetară va fi câștigat o basă permanentă, va trebui să se depună silințe pentru a obține din nou pița austro-ungară pentru produsele industriei englese și pentru produsele coloniale britanice.

Producțiuni și petreceri.

— Reuniunea pompierilor voluntari din Seliște va arangia Joi în 30 Ianuarie v. o petrecere cu joc în sala cea mare a școlii române. Inceputul la 7 ore sera. Venitul curat e destinat pentru fondul reuniunii. Intrarea: de familiă 1 fl., de persona 50 cr. Ofertele se voru chita pe cale publică.

— Reuniunea de cântări și muzică „Unirea“ invită la concertul, ce se va arangia sub conducerea d-lui Romulus Iorgoviciu, teol. abs., Duminecă la 14 Februarie st. n. în sala ospătării mari din Varadia. Venitul e destinat pentru fondul reuniunii. Prețul intrării: Locul I ședere 70 cr., locul II ședere 50 cr., locul III stat 30 cr. Inceputul la 8 ore sera.

Programa: 1) Dorul, cor bărbat. de Schubert; 2) Junele bravă, de Mendelsohn; 3) Un salu de nopte, de Storck. Tenore Solo, esecutat de d-lu Bogdanu, acomp. cor mut. 4) Rămasu bun, de Rieger. Apoi piesa teatrală: „Cinelu Cinelu“, de V. Alessandri. După producțiune dansu. Piese de dans voru fi esecutate de orchestrul escelentului primist Iova Nicla.

ULTIME SCIRI.

În vorbirea sa din Timișora contele Szapary a anunțat viitoare modificarea a regulamentului camerei (spre a pune capet poftelor de obstrucțiune); presentarea proiectelor de legi privitoare la reforma administrativă; proiecte de legi despre reforma dărilor directe, despre retribuțiunile funcționarilor de stat și despre regularea valutei.

DIVERSE.

Cât costă un răboiu civil? S'a făcut bilanțul recentul răboiu civil din Chili. Încercarea de dictatură a lui Balmaceda, însemnat prin episoade așa de tragice, a costat 120 până la 125 de milioane franci, fără a mai socoti sângele versat. Și încă această sumă e o bagatelă pe lângă cheltuelile ce se facu cu răboiele internaționale. S'a evaluat aproximativ la 77 miliarde franci costul total al răboielor din vecul acesta: ultimele campanii napoleoniene, răboiele Mexicului și ale Crimeei, răboiul Austriei, răboiul franco-german, răboiul ruso-turc. Răboiul de succesiune americanu singuru a costat 18 miliarde și jumătate. Ce e drept, sunt petreceri mai puțin ruinate.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maleră.

Cursulu pleței Brașov

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including Romanian, Austrian, and German currencies.

Cursulu la bursa din Viena

Table with stock exchange rates from Vienna, listing various securities and their values.

Table with various financial and commodity prices, including interest rates and prices for different types of goods.

Advertisement for Iosif Csik, featuring a portrait and text describing his cement and hydraulic products, along with various medals and awards.

Large advertisement for 'ABONAMENTE' (subscriptions) to 'GAZETA TRANSILVANIEI', detailing rates for different regions and subscription durations.

Mensul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvre 1891.

Extensive railway schedule table with multiple columns for routes (e.g., Budapest-Predeal, Brașov-Timișoara) and train times.

Nota: Numerii încadrați cu linii groase însemnăză orele de noapte.